

Kehyksen kommentit Kehityspoliittisen kansalaisyhteiskuntalinjauksen luonnokseen 2017

Tiedosto	kommentit Kehityspoliittisen kansalaisyhteiskuntalinjauksen luonnokseen 2017
Tekijä	Rilli Lappalainen
Dokumentin tila	lopullinen
Päivämäärä	15.5.2017
Kenelle	ulkoasiainministeriö
Jakelu	ulkoasiainministeriö

Kiitämme mahdollisuudesta kommentoida ulkoasiainministeriön kehityspoliittisen kansalaisyhteiskuntalinjauksen luonnosta.

Kehityspoliittinen kansalaisyhteiskuntalinjaus on tärkeä dokumentti, jonka avulla järjestöjen toteuttaman ja Suomen virallisen kehitysyhteistyön suhdetta linjataan. Kiitämme mahdollisuudesta kommentoida työn alla olevaa linjausta ja pidämme luonnosta hyvänä pohjana lopulliselle linjaukselle. Toivomme, että valmistuva linjaus antaa suuntaviivat tuleville vuosille, jotta pitkäjänteinen työ kansalaisyhteiskunnan voimistamiseksi jatkuu ja vahvistuu.

Haluamme tuoda esiin muutamia seikkoja, joiden emme vielä koe nousevan riittävällä tavalla esiin luonnoksessa.

Yleisiä huomiota

- Kansalaisyhteiskuntalinjauksen tulee kattaa kaikki Suomen ulkopoliittikan alueet ja sen tulee olla johdonmukainen suhteessa muihin politiikan sektoreilla tehtyihin linjauksiin.
- Linjausluonnos jättää avoimeksi sen, koskeeko tuleva linjaus myös kansainvälisiä ja muiden maiden järjestöjä mikäli ne tekevät yhteistyötä Suomen kanssa ja mahdollisesti saavat valtionavustusta.
- Kansalaisyhteiskunnan toimijoiden toteuttama kehitysyhteistyö ja aktiivinen osallistuminen poliittiseen keskusteluun rikastuttavat kehityspoliittisten kysymysten valmistelua, päätöksentekoa ja toteutusta. Kansalaistoimijoiden monipuolisuus, erilaisuus ja laajat, mutta eriävät toimintakentät on syytä ottaa vahvasti huomioon myös uudessa linjauksessa. Kansalaistoimijoiden oma itsenäisiin periaatteisiin ja tavoitteisiin pohjautuva toiminta täydentää virallista kehitysyhteistyötä ja -politiikkaa. Järjestöjen lähtökohtana olevan oikeusperusteisuuden avulla kumppanien resurssia toimia tasavertaisina toimijoina tulee lisätä. Yhteistyö on molemminpuolista oppimista, jossa eri toimijat antavat paljon toisilleen.
- Vahvan kansalaisyhteiskunnan avulla demokratiaa voidaan vahvistaa ja kansalaisia niin Suomessa, Euroopassa kuin koko maailmassa aktivoida toimimaan yhdessä kestävä kehityksen edistämiseksi ja köyhyyden vähentämiseksi. Olemme iloisia, että niin Agenda 2030 kuin etelän kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen sekä kansalaisyhteiskunnan tilan kaventumisen syihin paneutuminen on nostettu keskeisiksi tavoitteiksi. Linjauksen tavoitteet ovat haastavat, mutta tarpeelliset ja siksi näemme, että niiden toteutumiseksi tulee siihen myös suunnata riittävät resurssit niin ministeriön kuin kansalaisyhteiskunnan toimijoiden parissa.
- Kestävä kehityksen tavoitteiden ja ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen lisäksi linjauksessa on syytä nostaa esille myös Euroopan unionin kehityspoliittisten linjausten ja institutionaalisten muutosten vaikutus Suomen kehityspoliittikkaan. Keskeisinä esim. EU:n

kehityspoliittinen konsensus, Afrikka-EU –strategia, Cotonou-sopimus, EU:n globaalistrategia sekä unionin ulkosuhdehallinto ja delegaatioiden rooli.

- Talous-, ruoka- ja ilmastokriisien myötä muuttuva toimintaympäristö on syytä huomioida myös valtion ja järjestöjen työnjaosta keskusteltaessa. Kansalaisjärjestökentällä on perinteisesti valtionhallintoa joustavammasta ja nopeammasta mahdollisuudesta reagoida äkillisiin tarpeisiin ja muuttaa toimintatapojaan muuttuvien tarpeiden mukaan ja näitä mahdollisuuksia tulee lisätä.
- Ulkoasianministeriön rooli kansalaisyhteiskunnan kumppanina ja tukijana kaipaisi lisää selvyttä linjauksessa.
- Toivomme, että tämän linjauksen lisäksi tehdään sen toimeenpanosuunnitelma ja sen laatimiselle riipeä aikataulu.

Kohti vahvoja kansalaisyhteiskuntia

- Kappaleessa avataan ansiokkaasti kansalaisyhteiskunnan moniulotteisuutta ja sen eri toimijoita. Ymmärrämme, että osion tarkoituksena on kertoa asiaa tuntemattomille käsitteen laajuudesta ja avata toimintatapoja ja -malleja. Se miten tämä osio näyttäytyy Suomen harjoittamassa politiikassa käytännössä, ei käy ilmi tekstistä.
- Se, mikä on Suomen rooli sen kansalaisyhteiskunnalle asettamien tehtävien toteuttamisen ja linjauksessa tavoitteeksi asetetun moniäänisen kansalaisyhteiskunnan tukemisessa jää luonnoksessa epäselväksi.
- Keskeistä on huomioida myös se, etteivät järjestöt toimi ainoastaan toisten järjestöjen kanssa, vaan tekevät yhä enenevässä määrin yhteistyötä mm. paikallisviranomaisten, yritysten, ammattiyhdistysten, poliittisten toimijoiden ja median edustajien kanssa. Tämä ei kuitenkaan muuta niiden perusolemusta kansalaisjärjestöinä.

Agenda 2030 linjauksen viitekehyksenä

- Tämä periaate on linjauksen tärkeimpiä osa-alueita. Universaalisuus tulee haastamaan kaikkia toimijoita opettelemaan uudenlaista toimintakulttuuria ja luomaan uudenlaisia kumppanuuksia. On tärkeää, että ministeriö omalta osaltaan luo puitteita ja mahdollisuuksia kokeilla, epäonnistua ja oppia näistä. Kumppanuus vaikkapa yritysmaailman ja kansalaisjärjestöjen välillä vaatii uskallusta heittäytyä tuntemattomaan ja yhteisen tavoitteen rakentaminen vie aikaa ja muita resursseja, joita täytyy varata, jotta uutta syntyy.
- Agenda 2030:n tausta-ajatus globaalisti jaetusta vastuusta kohti kestävästä kehityksestä, jos käytämme epäkorrektia ilmausta pakolaisvirrasta.
- Globaalin etelän kehityshaasteiden lisäksi tulisi ottaa myös huomioon ilmastonmuutoksen negatiiviset vaikutukset pakenemisen syinä.
- Kehityshaasteiden ohella olisi hyvä myös puhua universaalisti jaetusta vastuusta "Ketään ei jätetä jälkeen" -periaatteen toteutumiseksi. Tähän vastuunjakamiseen tulisi sitouttaa universaalisuuden mukaisesti myös kaikki kansalliset toimijat.
- Suomen kehityspoliitikassa naisten ja tyttöjen oikeuksien ja aseman vahvistaminen ovat tärkeässä roolissa. Olisi siksi johdonmukaista kiinnittää myös kansalaisyhteiskuntalinjauksessa erityistä huomiota naisiin ja tyttöihin, panostamalla naisjärjestöjen ja naisten oikeusjärjestöjen kapasiteettiin, rahoitukseen ja tilaan toimia (sillä näihin kohdistuu sukupuolittuneita riskejä) sekä rooliin kansalaisyhteiskunnassa. Samalla tavalla "ketään ei jätetä jälkeen" -periaatteen mukaisesti, esimerkiksi vammaiset ihmiset, seksuaaliset ja sukupuolivähemmistöt, uskonnolliset ja etniset vähemmistöt, ilman kansalaisoikeuksia maassa elävät sekä nuoret on nähtävä myös tärkeinä kansalaisyhteiskunnan toimijoina.

Kansalaisyhteiskuntien kaventuva tila

- Kuten linjausluonnoksessa aivan oikein todetaan kansalaisyhteiskuntien kaventuva tila on ristiriidassa kehityspyrkimystemme kanssa. Jos todella olemme tätä mieltä, tulee Suomen puuttua kaikin keinoin omassa työssään toimintatilan lisäämiseen ja profiloitua myös maailmanlaajuisesti kansalaisten oikeuksien, tilan, sananvapauden ja tiedonvälityksen puolustajana. Suomi voi nimittää yhden suurlähettiläistään edistämään asiaa ja pitää huolta, että yhdenmukaiset viestit Suomen kannoissa tulevat näkyvästi esiin. Työn tulee ulottua koskemaan myös kehityspolitiikan ja -yhteistyön ulkopuolisia alueita kuten esimerkiksi kauppa-, turvallisuus- ja maahanmuuttopolitiikan alueita.
- Suomen tulee aktiivisesti toimia sekä itsenäisesti että osana EU:ta ja YK:ta näiden asioiden edistämiseksi. Kumpikaan instituutio ei tee sitä Suomen puolesta.
- Kaventuva kansalaisyhteiskunnan tila on osa laajempaa demokraattisen tilan kaventumista, myös poliittisten oikeuksien toteutumisen tärkeyttä on pidettävä esillä.

Kansalaisyhteiskunnat kehitystoimijoina

- Kiitämme, että linjauksessa avataan selkeästi kansalaisyhteiskunnan toimijoiden erilaiset tehtävät ja tunnustetaan erilaisten roolien tarpeet yhteiskunnassa. Suomalainen avoin yhteiskuntamalli on sellaisenaan myös hyvä vientituote, josta voi ainakin inspiroitua ja soveltaa muihin maihin.
- Linjauksessa alleviivataan tulosperusteisuutta, jota tarvitaan, kun halutaan näyttää ulkopuolisille mitä työllä on saatu aikaan. Tulosperusteisuus ei kuitenkaan ole oikea väline mitata vaikuttamistyötä tai tietoisuuden lisäämistä ja siksi näkisimme, että näiden tulosten mittaamiseen tarvitaan toisenlaisia työkaluja.

Kumppanuus kehityksessä

- Kehitystyö on pitkäjänteistä ja välillä tulokset syntyvät hyvinkin hitaasti. Toimintaympäristön tuntemus ja hyvät yhteistyökumppanit ovat peruslähtökohta tulosten ja pitkäkestoisen muutoksen aikaansaamiseksi. Siksi on tärkeää, että myös ulkoministeriön ja toimijoiden välillä on enemmän dialogia ja yhteisiä intressejä ajatella nimenomaan laajemmassa kontekstissa miten yhteistyöllä saadaan kestäviä tuloksia aikaan. Tämä tarkoittaa vuoropuhelua myös ministeriön eri yksiköiden ja asiantuntijoiden kanssa.

Ulkoasianministeriön rooli etelän kansalaisyhteiskuntien vahvistamisessa

- Suomen ja EU:n toimintaa voidaan pitää hyvänä esimerkkinä myös muille rahoittajille ja toimijoille puolustaa kansalaisyhteiskunnan tilaa kaikkialla maailmassa. EU:n delegaatioilla on suuri merkitys kussakin maassa ja se miten delegaatio käyttäytyy asian suhteen on suuri vaikutus. Kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen tulisi olla tärkeässä roolissa niin delegaation kuin Suomen lähetystöjenkin maastrategioissa. EU-delegaatioiden kautta Suomella on hyvät mahdollisuudet saada omia lähestystöjään paljon kattavampi käsitys kansalaisyhteiskunnan tilasta eri puolilta maailmaa. EU:n jäsenmaana Suomen tulee pitää huolta, että kansalaisyhteiskunnan tilaa ei kavenneta missään päin maailmaa.
- Suomen tulee tehdä yhteistyötä EU:n ja muiden rahoittajien kanssa lisätäkseen rahoitusta etelän kansalaisyhteiskuntatoimijoille ja tukeakseen samalla niiden kapasiteettia.
- Kansalaisyhteiskunnalla on tärkeä rooli myös sekä EU:n että YK:n toiminnan kehittämisessä.